

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI (1920-1938)

Bayram MERAL^{1*} Dr. Öğr. Üyesi Nuran KILAVUZ²

^{1*}*Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Erzincan, Türkiye.*

²*Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Bölümü, Erzincan, Türkiye.*

^{1*}ORCID Code: 0000-0002-5306-4177

²ORCID Code: 0000-0003-1639-6516

ÖZET

Atatürk, döneminin dış politikasını: "Her şeyden evvel milli hudutlarımız içinde, sonrada dışarıda millet ve memleketin hakiki saadetine çalışmaktır." şeklinde açıklamıştır. Bu düşünceler doğrultusunda hareket edilmiş ve Türk dış politikası iki temel esas üzerine oturtulmuştur. Bunlardan biri Türkiye'nin siyasi bağımsızlığından taviz vermemek ve devletler arası anlaşmazlıkları barışçıl yollar ve dostluk yolları ile çözümlenektir. Bu çerçevede barışın her ülkenin işine yarayacağını savunan M. Kemal "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" felsefesi doğrultusunda Türk dış politikasını belirlemiştir. I. Dünya Savaşı ve Millî Mücadele gibi çetin süreçlerin içinden çıkmış olan Türk toplumu zorlu mücadeleler vermiş ve yıpranmıştır. Millî Mücadele'nin lideri olan Mustafa Kemal, ülkenin bir daha böyle bir durumu kaldıramayacağını bildiği için barışçıl ve dengeli bir politika uygulamıştır. Bu dönemde uyguladığı politika ile 1920'de ilan edilen Misak-ı Milli sınırları birbirlerine paralellik göstermiştir.

Millî Mücadele döneminde başlayan diplomasi trafiği, Lozan Konferansı ile yeni Türk Devleti milletler arası arenada yerini alırken, aynı zamanda uluslararası ilişkilerinde temelini oluşturmuştur. Bu konferansta Misak-ı Milli sınırları ile ilgili birçok sorun çözüme kavuşturulmuş, sonrasında ikili ilişkiler ile birçok tarihi anlaşmalar yapılmıştır. Öyle ki İngiltere ve Türkiye'nin ikili ilişkileri neticesinde 5 Haziran 1926'da yapılan Ankara Antlaşması ile Musul sorunu ve sonrasında Yunanistan ile nüfus mübadelesi sorunu 10 Haziran 1930'da imzalanan Ankara Anlaşması ile çözülmüştür.

Atatürk'ün dış politikadaki keskin tavrı neticelerini Fransa ile yabancı okullar sorununun çözüme kavuşturulması ile göstermiştir. Fransa ile başka bir problem yaratan Osmanlı Devleti'nden kalan borçlar için çeşitli gerginlikler yaşansa da Türkiye Cumhuriyeti'nin politikaları neticesinde 1933'de Paris'te imzalanan Borç Sözleşmesi ile Türkiye lehine sonuçlandırılmıştır. Türkiye'nin uyguladığı barışçıl politika neticesinde Milletler Cemiyeti'ne girişi hızlandırılmış çok geçmeden de 1932 yılında üyeliği kabul edilmiştir. Balkan Antantı ve Sâdâbat Paktı da bu politikaların bir sonucudur. Boğazlar sorunu ise 1936'da imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile çözüme ulaştırılmıştır. Atatürk, Misak-ı Milli sınırları içerisinde olan Hatay sorunu ile çok yakından ilgilenmiş ve birçok uluslararası girişimlerde bulunmuş ise de yaşadığı süre içerisinde bu sorunu sonuçlandıramamıştır. Ancak onun başlatmış olduğu ilkeli ve barışçıl politikalar neticesinde ölümünden bir yıl sonra Hatay Türk topraklarına katılmıştır. Yeni Türk devletinin barışçıl ve dostane dış ilişkilerine Atatürk sonrası dönemde de devam edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Atatürk, Dış Politika, Yurtta Sulh Cihanda Sulh, Milletler Cemiyeti.

TURKISH FOREIGN POLICY IN THE REPUBLIC PERIOD (1920-1938)

ABSTRACT

Atatürk explained the foreign policy of his period as: "First of all, it is to work for the real happiness of the nation and country within our national borders and then abroad." Acting in line with these considerations, Turkish foreign policy was based on two basic principles. One of them is not to compromise on Turkey's political independence and to resolve conflicts between states through peaceful and friendly ways. In this context, M. Kemal, who argued that peace would benefit every country, determined the Turkish foreign policy in line with the philosophy of "Peace at Home, Peace in the World". The Turkish society, which has come out of tough struggles such as the First World War and the National Struggle, has given tough struggles and is worn out. Mustafa Kemal, the leader of the National Struggle, implemented a peaceful and balanced policy because he knew that the country would

4. INTERNATIONAL CONGRESS

ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD

FEBRUARY 12-13, 2022

not be able to handle such a situation again. The policy implemented in this period and the borders of the National Pact declared in 1920 showed parallelism with each other.

The diplomatic traffic that started during the National Struggle period, while the new Turkish state took its place in the international arena with the Lausanne Conference, also formed the basis of its international relations. In this conference, many problems related to the borders of the National Pact were resolved and many historical agreements were made with bilateral relations. So much so that, as a result of the bilateral relations between England and Turkey, the Mosul problem and the population exchange problem with Greece were resolved with the Ankara Agreement signed on June 5, 1926, with the Ankara Agreement signed on June 10, 1930.

Atatürk's sharp attitude in foreign policy showed its results with the solution of the problem of foreign schools with France. Although there were various tensions regarding the debts left over from the Ottoman Empire, which created another problem with France, it was concluded in favor of Turkey with the Agreement of Obligations signed in Paris in 1933 as a result of the policies of the Republic of Turkey. As a result of the peaceful policy implemented by Turkey, its entry into the League of Nations was accelerated, and soon after, its membership was accepted in 1932. The Balkan Entente and the Sadabat Pact are also a result of these policies. The Straits problem was resolved with the Montreux Convention signed in 1936. Although Atatürk's Pact was very closely interested in the Hatay problem, which is within its national borders, and made many international initiatives, it could not be concluded in the process he lived. However, as a result of his principled and peaceful policies, one year after his death, Hatay joined the Turkish territory. The peaceful and friendly foreign relations of the new Turkish state continued in the post-Atatürk period.

Keywords: Atatürk, Foreign Policy, Peace at Home, Peace in the World, League of Nations.